

ΤΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ἰς τὴν μελέτην μου περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Φυσιοκρατίας — δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1925 — ἀνέφερα, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ὁργάνωσις τῶν ἑλληνικῶν συνόρων τοῦ μεσαιῶνος παρουσιάζει μεγάλην ἀναλογίαν μετὰ τὰ Αὐστριακὰ Στρατιωτικὰ Σύνορα (Confins Militaires Autrichiens), ἐν ταῖς παρὰ τὴν Τουρκίαν ἐπαρχίαις ἀπὸ τοῦ 1463 μέχρι τοῦ 1861.

Διὰ τοῦτο θεωρῶ σκόπιμον νὰ ἀναπτύξω εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου τὴν μεγάλην σημασίαν, ἣν εἶχεν ὁ θεσμὸς ἀπὸ οἰκονομολογικῆς ἀπόψεως, ὡς παράδειγμα ἐφαρμογῆς τῆς φυσιοκρατικῆς νομοθεσίας. Καὶ ἂν οἱ Γερμανοὶ ἀγνοοῦν τὴν σημασίαν τῶν «Συνόρων» παρὰ τὸν ὅλον ὃν ἔπαιξαν διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ Γερμανικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος μόνον διὰ τῆς ἀπομιμήσεως ταύτης τῶν Βυζαντινῶν Θεμάτων διεσώθη ἀπὸ τὴν ἐξόντωσιν ὑπὸ τῶν ἀσιατικῶν ὀρδῶν, ἡμᾶς ὅμως πρέπει νὰ ἐνδιαφέρῃ ἡ διαιώνισις τῆς παραδόσεως, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ μεγάλοι Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου Ρωμανὸς Λεκαπηνός, Νικηφόρος Φωκᾶς καὶ Βασίλειος Β' ὤφειλαν τὰς μεγάλας ἐπιτυχίας των. Μολονότι δ' ἐπιθυμῶ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν

οικονομολογικὴν σημασίαν τῶν Συνόρων, δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐκθέσω ἐν περιλήψει τὴν ἱστορίαν τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων τῆς Αὐστρίας συμπεριλαμβάνουσας ἄνω τῶν ἑπτὰ ἑκατονταετηρίδων.

Ὡς ἐπίσημον γενέθλιον τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων θεωρεῖται κοινῶς ἡ 1^η Ἰανουαρίου 1527, ὁπότε οἱ Κροάται προσέφεραν τὸ στέμμα τῆς Κροατίας εἰς τὸν ἀρχιδούκα Φερδινάνδον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι θὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ ἐναντίον τῶν Τούρκων διὰ 1000 ἀνδρῶν καὶ 200 ἱππέων, ἀλλὰ ἡ ἰδέα, ἣτις ἀναμφισβητήτως εἶχε συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων, οἱ ὅποιοι ἔσχον πολλὰς εὐκαιρίας νὰ θαυμάσωσι τὴν βυζαντινὴν ὀργάνωσιν, ἀναφαίνεται διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Στυρίαν κατὰ τὸ 1164 εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Μαρμπουργου, ὅπου γίνεται μνεῖα «Χωρίων Τοξευτῶν» (λατινιστὶ *huba sagitarii* καὶ γερμανιστὶ *Schützenlehen*). Ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας, ἀπὸ τοῦ 1164 ἕως τὸ 1578, πιστοποιοῦνται τοιοῦτοι «ἄγροὶ Τοξευτῶν» μεταξὺ τῆς Τσέλλιας (*Cilli*) καὶ τοῦ Φύρστεμφελδ, ἥτοι ἀμφοτέρωθεν τοῦ Δράβη, εἰς τὴν περίφημον θύραν εἰσβολῆς τῶν Οὐγγρων καὶ ἔπειτα τῶν Τούρκων εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐν καταλόγῳ τοῦ 1380 περίπου ἀναγράφονται 27 τοιαῦτα Χωρία Τοξευτῶν δοθέντα «ἐπὶ ρητοῖς» εἰς 32 Τοξευτάς. Τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτῶν τῶν «χωρίων ἐπὶ ρητοῖς» εἶναι ὅτι παραχωροῦνται ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι ὁ Τοξευτὴς ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα ἐν καιρῷ κινδύνου εἰσβολῆς καὶ ν' ἀμυνθῇ προστατεύων τοιουτοτρόπως τὸ ἰδικόν του χωρίον καὶ συγχρόνως τὰ ὀπισθεν. Ὁ διαθέσιμος χώρος μοῦ ἀπαγορεύει νὰ ἀναφέρω ἐν ἐκτάσει τὰ διάφορα παραδείγματα ἅτινα, ἀποδεικνύουν, ὅτι μέχρι τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου διετηρήθη ἀκεραία ἡ συναίσθησις, ὅτι ἡ ἀτέλεια τῶν ἀγρῶν καὶ ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις εἶναι τόσον στερεῶς συνδεδεμένα, ὥστε ἑλλειπούσης τῆς μιᾶς ἀποκλείεται καὶ ἡ ἄλλη.

*
**

Τῷ 1463 — δέκα ἔτη μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Κωνσταντι-

νουπόλεως, σχεδὸν ταυτοχρόνως μὲ τὴν πῶσιν τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ τελευταίου προπυργίου τοῦ Ἑλληνισμοῦ — ὁ βασιλεὺς Ματθίας ἐπάρκισε 20.000 ἐλευθερωθέντας Χριστιανούς αἰχμαλώτους εἰς τὰς νοτιωτέρας ἐπαρχίας τῆς Κροατίας, τὴν Λίκαν καὶ τὴν Κορπαβίαν, νοτίως τοῦ Ῥύακος (Fiume) καὶ *ἀντὶ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀμύνης τοὺς ἐξασφάλισε τὴν ἀιτέλειαν τῶν ἀγρῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας*.¹ Ἡ σύμπτωση εἶναι τοσούτω μεγαλύτερα, καθόσον ὁ Ματθίας ἦτο ἐκ τῶν πρώτων, οἱ ὅποιοι κατώρθωσαν — ἔστω καὶ προσωρινῶς μόνον — νὰ ἐνώσωσι τὰ κυριώτερα μέρη τῆς Αὐστρίας, Οὐγγαρίας, Ρουμανίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Νοτιοσλαβίας, χαράσσοντες τοιοῦτοτρόπως τὰ σύνορα τῆς Αὐστριακῆς Μεγάλης Δυναμείας, ἡ ὁποία καὶ τὸ ὄνομα, (Ἀνατολικὸν Κράτος), καὶ τὸν Δικέφαλον Ἀετὸν καὶ τὰ μελανοκίτρινα χρώματα ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν Κράτος, καὶ μέχρις τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως διετηρεῖ τὴν παράδοσιν τοῦ Κράτους τούτου καταπολεμοῦσα τὸν Ὀθωμανικὸν Κίνδυνον. Ὅταν ὁμως ἡ Τουρκικὴ Θύελλα, ἡ κρούουσα καὶ εἰς τὰ τεῖχη τῆς Βιέννης, παρέσυρε τὰς χριστιανικὰς ἀποικίας τῆς Λίκας καὶ τῆς Κορπαβίας ἐπαναζωντάνευσε νέα γραμμὴ «Χωρίων Τοξευτῶν» μεταξὺ Ζαγαβρίας καὶ Κοπρίβνιτσας, ἥτοι 100 χιλίόμετρα περίπου ἀνατολικώτερον ἀπὸ τὴν παλαιὰν γραμμὴν Τσελλίας - Φύρστεμφελδ.

Τῷ 1538 ἐδόθησαν εἰς τοὺς τρεῖς λόχους Κοπρίβνιτσας, Κρισέβτο καὶ Ἰβανοβίτσης (ἀνατολικῶς τῆς Βαρασδίνης) τὰ ἐξῆς προνόμια :

α) Οἱ διανεμηθησόμενοι ξηρότοποι καὶ ἡ κτηνοτροφία ἐπ' αὐτῶν θὰ μένη ἀτελὴς ἐπὶ 20 ἔτη.

β) Οἱ ἡγεμόνες (λοχαγοὶ) δικαιοῦνται νὰ διατάξωσιν ἀνεξαρτήτως 200 ἄνδρας.

¹ Ἡ ἐλευθερία θρησκείας ἦτο πολὺ σπουδαία, ἀφοῦ ἐπρόκειτο νὰ ἐποικισθῶσιν Ὀρθόδοξοι ἐν μέσῳ Καθολικῶν.

γ) Οἱ ἡγεμόνες ἔχουν ἐτησίαν χορηγίαν 50 φλωρινίων.

4) Ἡ λεία ἐκ τῶν κατὰ τῶν Τούρκων πολέμων ἀνήκει εἰς τοὺς Συνορίτας.

ε) Ἐν τρίτον τῆς λείας ἀνήκει εἰς τὸ Ταμεῖον καὶ δια-
διατίθεται πρὸς κοινὸν ὄφελος τῶν Συνόρων.

Συντόμως ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰ φρούρια αὐτὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ ἅπαντα τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀπέλαυνον τῆς προστασίας τῶν Συνόρων, ἤξευραν τί ἐχρεώσθουν εἰς τὸν ζων-
νανὸν τοῦτον φράκτην κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ κινδύνου, καὶ συνεισέφερον συνεπῶς εἰς τὴν διατήρησιν τῶν «Συνόρων»: ἦτοι ὁ Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ, ὁ Πάπας, τὸ Γερμανικὸν Κράτος καὶ ἡ Βουλὴ τοῦ Γράτς. Ἄλλ' ὅταν, ὑποχωρούντων τῶν Τούρκων ὁλονέν, ὠλιγόστευσεν ὁ ἄμεσος κίνδυνος καὶ ἔπαυσαν νὰ συνεισφέρωσι τὸ ἅγιον Ῥωμαϊκὸν Κράτος καὶ ὁ Πάπας, ἠναγκάσθη ἡ Αὐστριακὴ Βουλὴ τοῦ Γράτς νὰ ἀναλάβῃ τὰς δαπάνας. Ἀρνούμενης τῆς Κροατίας νὰ πλη-
πληρώσῃ καὶ αὐτὴ τὸ μερίδιόν της, ἡ Αὐστρία ἀπέκτησε δικαιώματα εἰς αὐτὰ τὰ ἐδάφη, τὰ ὅποια ἄνευ τῆς ὑποστη-
ρίξεως ταύτης οὐδέποτε θὰ ἀναπτύσσοντο εἰς τοιοῦτον βαθ-
μόν. Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς Κροατίας καὶ τῶν Συνόρων ὤξυνθη προσέτι διὰ τῆς θρησκείας. Ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἐκά-
στοτε τονιζομένης «ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τῆς θρησκείας» καὶ τῶν σχετικῶν δηλώσεων ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν Συνο-
ριτῶν ἦσαν ὀρθόδοξοι.

Διὰ νὰ τελειώσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς ἡ Βουλὴ τοῦ Γράτς ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ ὅλα τὰ Σύνορα. Εὐρέθη ὅμως μόνον εἰς ἀγοραστής, ὁ ὁποῖος ἐπισκεφθεὶς τὰ Σύνορα ἀντελήφθη τοσοῦτον μῖσος ἐναντίον πάσης πολιτικῆς ἢ ιδιωτικῆς διοι-
κήσεως, ὥστε ἠκύρωσε τὴν ἀγοράν του μολοντί θὰ ἠδύνατο νὰ ἀγοράσῃ τὰ στρέμματα ἔγαντι 80.000 φλωρινίων. Οἱ Συνοριταὶ ἠπείλισαν, ὅτι ἂν πρόκειται νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν Κροατικὴν Βουλὴν ἢ νὰ πωληθῶσιν εἰς ἓνα ἰδιώτην, «προτίμουν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν παρά νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν Κροατικὴν Κυριαρχίαν», διότι τότε δὲν εἶχαν ἀκόμη συγχωνευθῇ οἱ «Συνοριταὶ» μετὰ τῶν Κροατῶν.

Ἡ ἔρις ἐπεδεινοῦτο, μέχρις οὗτου ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος Γ' ἐδήλωσε μὲ ὅλον τὸ κῦρος του τῷ 1717, ὅτι «δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐγγίση τὴν νομίμως ἀποκτηθεῖσαν περιουσίαν τῶν Συνοριτῶν ἢ νὰ τοὺς μεταθέσῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν». Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ ἀπηγόρευσε νὰ φορολογηθῶσιν αἱ κοινότητες τῆς Λίκας καὶ τῆς Κορπαβίας, αἵτινες «διὰ τῆς ἀκαμάτου ἐργασίας των εἶχαν μεταβάλλῃ ἐρημότοπον εἰς πολιτισμένην χώραν.» Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 1500, ἦτοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐποικισμού τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, ὠνομάζοντο τὰ μέρη μεταξὺ Ρύγκος (Fiume) καὶ Ζαγαβρίας «*desertum primum*» (πρώτη ἐρημος) καὶ «*desertum secundum*» (δευτέρα ἐρημος). Ὁ αὐτοκράτωρ ἐσκέπτετο κατὰ τὰ φαινόμενα, ὅτι, ἀφοῦ οἱ προκάτοχοί του εἶχον θεωρήσῃ τὰ μέρη ταῦτα ὡς ἐρήμους, δὲν εἶχεν οὐδὲν δικαίωμα νὰ ζητήσῃ κρατικὸν φόρον νῦν, ὁπότε δι' ἰδίῳν δυνάμεων εἶχον προοδεύσει αἱ κοινότητες αὗται.

Τέλος ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ, ὁ πολεμήσας ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀνέθεσεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Σαξονίας Χιλτμπουργχάουσεν νὰ συντάξῃ τοὺς «Κανονισμοὺς τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων», οἱ ὅποιοι ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ 1737 καὶ ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τῶν μεταγενεστέρων Κωδίκων τῶν Συνόρων τοῦ 1754, 1807 καὶ 1850. Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νομοθεσίας τῶν Συνόρων ἦσαν ὁ συνδυασμὸς τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῆς ἀγροτικῆς ιδιοκτησίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ «Οἰκογενειακὴ Κοινωνία» ἀφ' ἑτέρου. Ὡς συνέπειαν αὐτῶν ἔχομεν νὰ παρακολουθῇσωμεν τοὺς ὅρους τῆς ὑποθηκεύσεως καὶ τὴν φορολογικὴν νομοθεσίαν.

*
* *

Οἱ Κανονισμοὶ τοῦ 1737 ὀνομάζουσι τὴν ἀτέλειαν τῶν κατοίκων τῶν Συνόρων «μισθὸν των». Ἐν τῷ «Νόμῳ τοῦ 1754» ὁ Καισαροβασιλεὺς θεωρεῖται ὡς «Κύριος τοῦ ἐδάφους», ἐνῷ ὅλα τὰ κτήματα εἶναι ἀνέκαθεν στρατιωτικὰ χωρία «ἐπὶ ῥητοῖς» μετὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς χρήσεως ὡς ἀντισταθμίσματος τοῦ μισθοῦ καὶ μετὰ τῆς συναφοῦς ὑποχρεώσεως

πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Τὸν σαφέστερον ὁρισμὸν δίδει ὁ Νόμος τοῦ 1807, ὁ τελειότερος πάντων τῶν περὶ Στρατιωτικῶν Συνόρων Νόμων: Πάντα τὰ κτήματα τὰ ἐν τοῖς Συνόροις κείμενα δεόν νὰ θεωροῦνται ὡς πραγματικά χωρία ἐπὶ ρητοῖς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ κάτοχος — ἐπιφυλαττομένης τῆς εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ἀνηκούσης Ἀνωτάτης Ἰδιοκτησίας καὶ ἐκτελουμένων ἀπασῶν τῶν ὑποχρεώσεων — δικαιούται τοῦ ἀπεριορίστου δικαιώματος χρήσεως. Τὰ Στρατιωτικὰ χωρία ἐπὶ ρητοῖς δὲν εἶναι μόνον δανεισμένα καὶ ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν τοῦ προΐσταμένου ἐξαρτώμενα κτήματα, ἀλλὰ διαρκῆς καὶ ἀμετάβλητον δικαίωμα χρήσεως.

Εἰς τὴν Στρατολογίαν ὑπόκεινται ὅσοι ἄρρενες «Συνορίται» ἔχουν ἀκίνητον περιουσίαν καὶ εἶναι στρατεύσιμοι. Τὰς μεγαλυτέρας δυσκολίας συνήνητησαν οἱ νομοθέται τοῦ 1850, οἵτινες ὑπεχρεοῦντο νὰ συμβιβάσωσι τὰς ἰδέας περὶ τῆς δηθὲν «ἐλευθερίας» τοῦ 1848 μετὰ τῶν παραδόσεων τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων. Κατήργησαν τὸ δικαίωμα χρήσεως καὶ ἐκήρυξαν, ὅτι «τὰ κτήματα τῶν Συνόρων εἶναι πλήρης ἰδιοκτησία τῶν Οἰκογενειακῶν Κοινοτήτων τῶν Συνόρων. Μετὰ τῆς ἀκινήτου περιουσίας ἐν τοῖς Συνόροις συνδέεται ἡ Στρατολογία, ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἀναλαμβάνεται ἀπὸ ἕκαστον διὰ τῆς ἀποκτήσεως τοιαύτης περιουσίας». Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀπορήσῃ κανεὶς, ἐὰν εἰς τὰ Σύνορα ἐνίοιτε ἕκαστος τέταρτος ἀνὴρ ἐστρατολογεῖτο, ἐνῶ εἰς τὸ ὑπόλοιπον Κράτος μόνον ἕκαστος τριακοστὸς ὑπηρετεῖ ἐν τῷ στρατῷ.

Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ περιορισμοὶ ἀνύψωσαν τοὺς Συνορίτας ἄνω τῶν δουλοπαροίκων τῆς λοιπῆς Κροατίας, Οὐγγαρίας καὶ Αὐστρίας. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ μεγάλη εἰσροὴ πολλῶν οἰκογενειῶν ἀπὸ τὰς αὐστριακὰς ἐπαρχίας, ἀπὸ τὴν λοιπὴν Γερμανίαν καὶ ἔτι ἀπὸ τὴν Γαλλίαν εἰς τὰ Σύνορα, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει παράδειγμα τοῦ ἐναντίου. Ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως οἱ Συνορίται ἐφημίζοντο ὡς τὸ ἄνθος τῶν στρατιωτῶν. Ὁ Ναπολέων ἔλεγε: Δὲν φθάνει νὰ τουφεκίσῃς ἓνα Συνορίτην, πρέπει καὶ νὰ τὸν σπρώξῃς διὰ γὰ πέση!

Μετά τὸν συνδυασμὸν στρατολογίας καὶ κτηματικῆς κατοχῆς πρέπει νὰ ἀναφέρω τὸν ἕτερον στῦλον τῆς Ὁργανώσεως τῶν συνόρων: τὴν Οἰκογενειακὴν Κοινότητα. Αὕτῃ ἡ Οἰκογενειακὴ Κοινότης δὲν ἔχει ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Συνόρους ἀλλὰ εἶναι σλαβικὸν ἔθιμον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἤδη εἰς τὰς πρώτας ἀποικίας τοῦ Ρούδολφσβεργτ κατὰ τὸ 1524. Αὕτῃ ἡ Οἰκογενειακὴ Κοινότης διακρίνει τὰ Αὐστριακὰ Σύνορα ἀπὸ πάσας τὰς ὁμοίας ὁργανώσεις. Οἱ κανονισμοὶ τοῦ 1737 ὁρίζουσιν ὡς ἔπεται τὴν Οἰκογενειακὴν Κοινότητα. Ἐκάστη οἰκογένεια τῆς Κοινότητος πρέπει νὰ στρατολογήσῃ ἓνα ὀπλισμένον καὶ πλήρως ἐφωδιασμένον ἄνδρα, ἀποτελεῖ κοινότητα μετὰ κοινοτικῆς κατοχῆς καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν καθαδηγίαν ἑνὸς ἐκλεγομένου «Οἰκογενειάρχου» ἢ «Οἰκοδεσπότης». Ἀνταλλαγὴ τῆς Οἰκογενειακῆς Κοινότητος ἢ ἀνάληψις μιᾶς τοιαύτης ἄνευ ἀδείας ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς.

Ὅταν ἀποθνήσκῃ ὁ πατριάρχης ἐγκαταλείπων τέκνα καὶ ἀδελφούς, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθιμον καὶ κατὰ τὸν ὁργανισμὸν τῶν Συνόρων, ὁ καταλληλότερος ἀναλαμβάνει τὸ «dominium utile», τὰ δὲ λοιπὰ τέκνα λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν προτέραν Οἰκογενειακὴν Κοινότητα μετὰ τοῦ νέου πατριάρχου. Ἐὰν ἡ ἐγκαταλειπομένη χήρα ὑπανδρευθῇ ἐκ νέου, δέον νὰ ἐγκαταλείβῃ τὴν Οἰκογενειακὴν Κοινότητα. Ἐὰν τὰ ἄρρενα μέλη περιορισθῶσι τόσον, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ πλέον στρατεύσιμος, καταγράφεται εἰς ἀντικαταστάτης. Τοιοῦτος ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἡδύνατο καὶ ἀπὸ τὴν Τουρκίαν νὰ κληθῇ.

Ἄλλ' ὅχι μόνον ὁ πατριάρχης ἐξελέγετο κατὰ εἰδικούς ὄρους, ἀλλὰ καὶ ὡς οἰκοδέσποινα ἐξελέγετο ἡ «καταλληλότερα γραῖα, ἡ ὁποῖα εἶχε τὴν ἐσωτερικὴν καθοδηγίαν τοῦ σπιτιοῦ. Ὅσοι ἐνθυμοῦνται τοιαύτας οἰκοδεσποίνας — κατὰ τὸ πλεῖστον φερούσας μανδύαν καὶ χρυσὴν ζώνην ἀξιοματικοῦ — δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ τὸ μειδίωμα συλλογιζόμενος αὐτοὺς τοὺς θηλυκοὺς οἰκοδεσπότας.

Ἄπαντες οἱ ὄροι τῆς Οἰκογενειακῆς Κοινότητος διετηρή-

θησαν εἰς τὴν νομοθεσίαν μέχρι τῆς διαλύσεως τῶν Συνόρων, κατὰ τὸ 1881.

Αἱ τυχὸν διανομαὶ ὑπῆγοντο εἰς τὴν ἄδειαν τοῦ προϊσταμένου, καὶ τὸ βασικὸν κτήμα (Stammgut) δὲν ἠδύνατο νὰ κατέλθῃ κάτω ἀπὸ ὠρισμένον μέτρον. Ἐγένετο πάντοτε ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ «βασικοῦ κτήματος» καὶ τοῦ «περισσεύματος» (Überland). Ἐκάστη τροποποίησις τοῦ μὲν βασικοῦ κτήματος ἐξηρτάτο καὶ ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ προϊσταμένου, ἐκάστη δὲ τοῦ περισσεύματος ἀπὸ τὴν ρητὴν συναίνεσιν πάντων τῶν μελῶν τῆς Οἰκογενειακῆς Κοινότητος ἄνευ διακρίσεως φύλου!

Αὕτῃ ἡ συναίνεσις ἦτο ἀπαραίτητος εἰς ἐκάστην πράξιν ἀγοροπωλησίας. Δὲν ἐπετρέπετο εἰς τὸν Συνορίτην οὔτε συμβόλαιον πωλήσεως τῶν σιτηρῶν οὔτε ὑποθηκεύσεως τῶν κτημάτων. Καὶ ὅταν ἐγίνετο τοιοῦτο συμβόλαιον, ἦτο ἄκυρον καὶ δὲν ἠδύνατο μετὰ τὸν θάνατον νὰ καλυφθῇ ἀπὸ τὴν ἀκίνητον περιουσίαν. Ὁ διάδοχος δὲν ἐδεσμεύετο οὔδε κἂν ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ἄδεια τῷ εἶχε δοθῇ ἀπὸ τὴν Ἀρχηγίαν, ἥτις ἐδικαιοῦτο ἐξαίρετικῶς νὰ ἐπιτρέπῃ ὑποθήκευσιν μέχρις ἐνὸς τρίτου τῆς ὁλικῆς ἀξίας τοῦ κτήματος.

Ὁ Νόμος τοῦ 1807 ἐπιτρέπει ἐξαίρεσιν, ὅταν ἀνελήφθῃ μία ὑποχρέωσις πρὸς ὄφελος τοῦ κτήματος ἢ τῆς οἰκίας. Δὲν ἐπετρέπετο οὔτε τὸ «περίσσευμα» νὰ ὑπενουικιάζεται, ἔτι περισσότερον τὸ βασικὸν κτήμα. Τῷ 1850 ἐπεβάλλετο ἡ εὐθύνη εἰς τὸν δήμαρχον, ἵνα πληρώσωσιν οἱ ὀφειλέται ἐκτὸς τῶν τόκων καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου.

Ἡ διάκρισις μεταξὺ «βασικοῦ κτήματος» καὶ «περισσεύματος» διετηρήθη μέχρι σήμερον εἰς τὴν κυρίως Σερβίαν, ὅπου ὁ νόμος τοῦ 1865 ἐξαιρεῖ δύο στρέμματα ἀπὸ τὸν ἀναγκαστικὸν πλειστηριασμόν. Ὁ δὲ νόμος τοῦ 1873, ὁ ἰσχύων μέχρι σήμερον, ἐξαιρεῖ τὴν οἰκίαν, ἐν στρέμμα διὰ τὴν αὐτὴν καὶ 5 στρέμματα διὰ τὸν ἀγρόν. Ἐν γένει δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ὑποθήκευσις ἄνω τοῦ ἡμίσεως τῆς κοινῆς ἀξίας καὶ δὲν ἐπιτρέπεται παρὰ διὰ μέσου κρατικῆς τραπέζης ὑποθηκῶν.

Πολὺ αὐστηροὶ ἦσαν οἱ ὄροι διὰ τὴν *χέρσον*. Ἐὰν οἱ ἄγροὶ ἔμειναν ἄνω τῶν δύο ἐτῶν ἀκαλλιέργητοι, διεγράφοντο καὶ παρελαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ δήμου, οὕτως ὥστε ἡδύναντο νὰ παραδοθῶσιν εἰς πένητας Συνορίτας ἢ νὰ παραμείνωσιν ὡς βοσκή τοῦ δήμου. Ἐν γένει ἡ βοσκή ἦτο καὶ ἰδιοκτησία ὀλοκλήρου τοῦ Δήμου. Μεγάλον ὅλον ἐπαιζαν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν συνόρων τὰ δάση: Κατὰ τὸ 1711 π. χ. ἀνα-νεοῦται τὸ προνόμιον τῶν Συνοριτῶν καὶ τῶν λοχαγίων νὰ ἀπολαύωσι κατὰ *παλαιὰν συνήθειαν* τῆς ἐλευθέρως χρήσεως τοῦ *δάσους*, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν δικαίως ἀποκτηθέντων κτημάτων. Αὕτῃ ἡ ἐλευθέρω χρῆσις τῆς ἀναγκαίας ξυλείας διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ οἰκοδομὴν ἀναγνώριζεται συνεχῶς καὶ μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ Νόμου 1850. Ἀλλ' ὅταν κατὰ τὸ 1862 ἡ Οὐγγαρία ἐσχημάτισεν ἴδιον κράτος καὶ συνεδέθη ἀπλῶς διὰ «προσωπικῆς ἐνώσεως» μετὰ τῆς Αὐστρίας, τὸ κεφάλαιον 100 ἑκατομμυρίων φλορινίων, ὅπερ ἀντεπροσώπευον τὰ 10 ἑκατομμύρια δασώδη στρέμματα—ἐκέντησε τὴν διάθεσιν τῆς Οὐγγαρίας ὅπως συμπεριλάβῃ τὴν Κροατίαν. Εἰς μάτην ἐπροφητεύθη ἔκτοτε εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ὅτι τὸ Συνοριακὸν ζήτημα θὰ τῆς φέρῃ ἀτυχίαν, καὶ ἀφοῦ διὰ τοῦ ἀντιτίμου τῶν παρανόμως ἀπαλλοτριωθέντων δασῶν εἶχον ἀνοικοδομήσῃ τὴν προτείνουσάν των, μετὰ μίαν γενεὰν ἀργότερον ἐπλήρωσαν εἰς τὸ Τριανὸν ὅχι μόνον τὰ δάση καὶ τὰ Σύνορα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐπὶ πλέον. Ἐν τῇ Λίκα, τῷ ἀρχαιότερῳ μέρει τῶν Συνόρων, οἱ Συνοριῖται ἡρνοῦντο νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν δυναδικὴν Μοναρχίαν καὶ ἐμάχοντο, ὥς πιστοὶ στρατιῶται τοῦ Παναυστριακοῦ Αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἐναντίον τῶν Οὐγγρων στρατιωτῶν τοῦ ἰδίου βασιλέως Φραγκίσκου Ἰωσήφ.

*
* * *

Τὸ πλέον ἐνδιαφέρον μέρος διὰ τοὺς οἰκονομολόγους εἶναι ἡ φορολογία τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν «Τοξευτῶν» καὶ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων ἀκούομεν μόνον περὶ «ἀτελείας», ἀλλ' ἀπὸ

τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰωσήφ Β', τοῦ δημοφιλοῦς υἱοῦ τῆς μεγάλης αὐτοκρατείας Μαρίας Θηρεσίας, τὸ ζήτημα τῆς φορολογίας συζητεῖται δριμύτατα. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ Β', — εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες τῆς Αὐστρίας χρεωστοῦν τὰ προνόμιά των — ἐξήτει εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς κυβερνήσεώς του νὰ εὔρῃ τὸν δίκαιον τύπον τῆς ἐγγείου φορολογίας. Ἱστορικὸν τεκμήριον εἶναι τὸ ὑπόμνημά του τοῦ 1783, ὅπερ ἐπηρεάσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων Οἰκονομολόγων. Ἀρχίζει οὕτω: «Τὸ ἔδαφος, ὅπερ ἡ Φύσις ὥρισε διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ μόνη πηγή, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχονται τὰ πάντα καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπιστρέφουν τὰ πάντα, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ὑπαρξὺς μένει αἰωνίως.

Ἐκ τούτου συμπεραίνεται ἡ ἀλάνθαστος ἀλήθεια, ὅτι μόνον τὸ ἔδαφος δύναται νὰ βαστάξῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους. Τούτου τεθέντος, ἔπεται αὐτομάτως, ὅτι ἕκαστος δύναται νὰ φορολογῇται μόνον ἀναλόγως τῆς ἐπιφανείας, τῆς γονιμότητος καὶ τῆς θέσεως τοῦ κτήματός του.»

Μὲ αὐτὰ τὰ συμπεράσματα ἐπλησίασε πολὺ τὴν ἰδανικὴν λύσιν τοῦ φορολογικοῦ ζητήματος, ἣν συμβουλεύει ὁ οἰκονομολόγος Ἑρρίκος Τζῶρτζ (Henry George) τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, εἰς τὸ κλασικὸν σύγγραμά του. «Πενία καὶ Πρόοδος». Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἰωσήφ Β' δὲν παρηκολούθησε συνεπῶς αὐτὸν τὸν συλλογισμόν καὶ δι' ἀνεξηγήτου ἁλματος συνεπέρανεν, ὅτι ἡ δικαιότερα ἀναλογία εἶναι τὰ 40% τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου. Ἐνῶ, ὅταν ἤρχισεν ὁμιλῶν περὶ ἀναλογίας πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν γονιμότητα καὶ τὴν θέσιν τῶν κτημάτων, ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ ὅτι τὸ μέτρον αὐτῶν τῶν τριῶν συντελεστῶν εἶναι ἡ **ἀξία** τοῦ κτήματος. Καὶ ὅστις θέλει νὰ εὔρῃ ἀπλὴν ἀναλογίαν πρὸς τοὺς τρεῖς συντελεστάς — ἔκτασιν, ποιότητα καὶ θέσιν — συγχρόνως, δὲν ἔχει παρὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ἐγγεῖον φόρον ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀξίαν, π. χ. 2% ἐπὶ τῆς ἀξίας. Ἀλλὰ τότε, ὅτε εἰς τὴν Γαλλίαν αἱ παρεξηγημέναι ἰδέαι τῶν Φυσιοκρατῶν προητοιμάζαν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν, διησθάνοντο πάντες τὴν ὑπαρξίν «ἀορίστου τινός», τὸ ὁποῖον οἱ Φυσιοκράται ὠνόμαζον *profit net* χωρὶς νὰ τὸ ἐξηγή-

σουν σαφῶς. Αὐτὸ τὸ «καθαρὸν εἰσόδημα» ἤθελαν νὰ λαμβάνουν ὡς μέτρον τῆς φορολογίας, ἐκκινουῦντες ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν ὅτι — ἀφαιρουμένων πασῶν τῶν ἀποζημιώσεων διὰ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου καὶ τῶν ἐξόδων του δι' ἐργάτας καὶ ἐργαλεῖα — τὸ ἀπομένον καθαρὸν εἰσόδημα κατὰ μέγα μέρος, ἂν ὅχι καθ' ὀλοκληρίαν, ὀφείλεται εἰς τὸ Κράτος, εἰς τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν πρὸοδον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Διὰ τοῦτο διήρουν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τρεῖς κατηγορίας:

- α') Ὅσοι κατέχουν ἔδαφος.
- β') Ὅσοι κατεργάζονται ξένον ἔδαφος.
- γ') Ὅσοι οὔτε κατέχουν οὔτε κατεργάζονται ἔδαφος.

*
* *

Ἀπὸ τοὺς ἰδίους συλλογισμοὺς μὲ τὸν αὐτοκράτορα ὁρμώμενοι οἱ Φυσιοκράται ἤθελαν νὰ φορολογήσουν μόνον τὴν πρώτην τάξιν, οὕτως ὥστε ἔγιναν πρόδρομοι τοῦ ἡδη ἀνωτέρω ἀναφερομένου Ἑρρίκου Τζῳρτζ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἑλλίπης διαίρεσις ἡμπόδισε τοὺς Φυσιοκράτας, νὰ ἐπιτύχουν. Ὁ Ἑρρίκος Τζῳρτζ ἔχει πολὺ σαφεστέραν ταξινόμησιν, ἥτις δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὄντως φωτεινή, διότι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἂν κατεργάζεται τις τὸ *ἰδικόν του ἔδαφος ἢ ξένον*, ἀλλ' ἂν *τὸ κατεργάζεται ἢ ὄχι!*

Ἴδου ἡ διαίρεσις τοῦ Ἑρρίκου Τζῳρτζ:

- α') Ὅσοι κατέχουν ἔδαφος καὶ δὲν τὸ κατεργάζονται
- β') Ὅσοι κατέχουν ἔδαφος καὶ τὸ κατεργάζονται
- γ') Ὅσοι δὲν κατέχουν ἔδαφος.

Προσεκτικὴ ἐξέτασις αὐτῆς τῆς διαιρέσεως θὰ δείξῃ, ὅτι πρέπει νὰ φορολογουῖμεν τὰς δύο πρώτας τάξεις: τοὺς μὲν «μὴ κατεργαζομένους ἰδιοκτῆτας» κατὰ τὴν *ἰδιοκτησίαν* τῶν, δηλαδή κατὰ τὴν *ἀξίαν* τοῦ ἐδάφους, διότι φόρος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν — ἄρα αὐξάνων συνάμα μὲ τὸ εἰσόδημα — ἐπιβαρύνει περισσότερον τοὺς ἀνθρώπους τῆς

δευτέρας κατηγορίας παρὰ ἐκείνους τῆς πρώτης, οὕτως ὥστε τοὺς ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν. Οὕτω φθάνει τις εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ φορολογία ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἀποκρούει τὴν ἐπιμέλειαν, τιμωρεῖ τὸν ἔξυπνον καὶ ἐπιχειρηματίαν, ἐνῶ ἡ φορολογία ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων ἢ μὴ αὐξάνουσα μὲ τὴν αὕξησιν τοῦ εἰσοδήματος, βραβεύει τὸν ἐπιμελῆ καὶ τὸν τοποθετοῦντα κεφάλαια κινητά. Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς μᾶς ὁδηγεῖ καὶ διὰ τὴν τρίτην τάξιν: Ἄν δὲν φορολογοῦμεν τὴν δευτέραν τάξιν παρὰ μόνον διὰ τὴν ἀκίνητον περιουσίαν καὶ ὅχι διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὰ κινητά κεφάλαια, δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν αἰτίαν νὰ φορολογήσωμεν τὴν τρίτην τάξιν, διότι ἡ δρᾶσις τῆς δὲν διαφέρει ποσῶς ἀπὸ τὴν δρᾶσιν τῆς δευτέρας κατηγορίας. Οὕτω βλέπει ὁ ἀκριβὴς παρατηρητής, ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ ἔχη τις ἔδαφος, διὰ νὰ τὸ κατεργάζεται, φθάνει ἡ εἰσόδος εἰς τὸ ἔδαφος νὰ εἶναι ἐλευθέρα, διὰ νὰ μὴ περιορισθῇ ἡ εὐκαιρία ἐργασίας.

Ὅστις σφυρηλατεῖ ἄροτρα, ὅστις σχεδιάζει μηχανάς, ὅστις κατασκευάζει ὑποδήματα καὶ φορέματα, ὅστις μεταφέρει ταῦτα ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται, ὅστις ἰατρεῦει ἓνα χωρικόν, ὅστις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἐξετάζει νοσήματα, πρῶτας ὕλας ἢ σπόρους, πάντες εἶναι ἀγρονόμοι ὅπως ὁ χωρικός ὅστις περιπατεῖ μὲ αὐτὰ τὰ ὑποδήματα καὶ φορέματα, ὅπισθεν αὐτοῦ τοῦ ἄρότρου, σπείρων αὐτοὺς τοὺς σπόρους καὶ ἐξολοθρεύων τὰ βλαβερά ζῷα.

Πόσον μακρὰν εὐρισκόμεθα ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν βλέπομεν καθημερινῶς, ὅταν οἱ χωρικοὶ χαίρουν, διότι ἡ βιομηχανία πληρώνει τοὺς φόρους, χωρὶς νὰ συλλογισθοῦν ὅτι τοιοῦτοτρόπως χαίρουν διότι ἀκριβαίνουν ὑποδήματα, φορέματα, ἄροτρα, λιπάσματα καὶ πάντα τὰ ἐμπορεύματα ἐν γένει.

Ἡ κυρία αἰτία εἶναι, ὅτι καὶ ὁ γεωπόνος λησμονεῖ εὐκόλα, ὅτι διὰ τῆς σπορᾶς καὶ συγκομιδῆς του, διὰ τῆς κτηνοτροφίας καὶ λοιπῆς ἐργασίας του εἶναι καὶ βιομήχανος, ἀπαράλλακτα ὡς ὁ ἐργάτης, πὺν τρώγει ψωμὶ καὶ τυρί, ὅτι ἐξετάζει οὕτως εἰπεῖν μαζὶ μὲ τὸν φυσιοδίφην, ὥσάν νὰ ἐκάθητο ὁ ἴδιος εἰς τὸ μικροσκοπίον ἀντὶ τοῦ ἐπιστήμονος,

εἰς τὸν ὁποῖον προμηθεύει τροφήν καὶ πρῶτα ὑλικά. Δι' αὐτὸ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν τάξεων κατώρθωσε νὰ ὑποκινή ἔργατας καὶ βιομηχάνους ν' ἀγωνίζωνται διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τροφῆς των καὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἐν ὅσῳ οἱ φόροι ὑπολογίζονται κατὰ τὴν ἀκαθάριστον πρόσδοον καὶ ὄχι κατὰ τὴν ἔκτασιν, γονιμότητα καὶ θέσιν — δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀξίαν — τοῦ ἐδάφους.

*
* *

Ἄς κλείσωμεν τὴν παρένθεσιν καὶ ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς σκέψεις περὶ τοῦ ἔγγειου φόρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ Β'. Ἀντὶ τῶν 40%, ὅπερ ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχήν, ἐφήρμωσε πραγματικῶς εἰς τὰς αὐστριακὰς ἐπαρχίας τὸν φόρον 12% καὶ εἰς τὰ Σύννορα 8%. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἀκαθάριστον πρόσδοον, ἔκαμε καὶ ἐν ἄλλῳ σφάλμα. Ὁ ἔγγειος φόρος ἐπρόκειτο νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κεφαλικὸν φόρον, ἀλλὰ ἐφηρμόσθη ὁ πρῶτος χωρὶς νὰ καταργηθῇ ὁ δεύτερος! Ὁ ἀντίπαλος τοῦ Ἰωσήφ, ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκος Β', δὲν εἶχε δίκαιον, ὅταν ἐξεφράσθη, ἀφοῦ ἔμαθε τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἔγγειου φόρου: Νὰ ἀρπάξῃ, νὰ ἀρπάξῃ, αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη τοῦ αὐτοκράτορος ἀποστολή! Ἄλλὰ καλὰ τὸν ἑξακατήρισε, ὅταν εἶπε: Ὁ αὐτοκράτωρ θέλει πάντα νὰ κάμνῃ τὸ δεύτερον βῆμα πρὶν ἀπὸ τὸ πρῶτον!

Καὶ ἄς ἀκούσωμεν πῶς ἔκριναν τὸν ἔγγειον φόρον τοῦ Ἰωσήφ Β' οἱ Γάλλοι Οἰκονομολόγοι τῆς Φυσιοκρατικῆς Σχολῆς. Ὁ Μιραμπὼ ἐσκανδαλίσθη καὶ δὲν ἐδέχετο νὰ θεωρηθῇ ὁμοῖδεάτης τοῦ μεγάλου Ἀψβούργου:

«Ἐπαναλαμβάνεται, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἐφήρμωσε τὸ φυσιοκρατικὸν σύστημα εἰς τὴν χώραν του. Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! τί εἶδος Φυσιοκρατία εἶναι αὕτη, ὅπου ἀφίνει δασμοὺς εἰσαγωγῆς, ἐξαγωγῆς καὶ ἐξωτερικὰ τελωνεῖα, ὅπου περιορίζεται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐξαγωγή.... ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ νὰ ἐφαρμόσῃ

ἔγγειον φόρον. Voilà tout..... Καὶ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀνοησία νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἐφήρμοσε τὸ φυσιοκρατικὸν σύστημα. Ὅπου διατηροῦνται καὶ αὐξάνονται οἱ ἄμειστοι φόροι καὶ δυσκολεύεται πολλαπλῶς τὸ ἐμπόριον, ἔγγειος φόρος εἶναι ἐπαχυθῆς καὶ ἀνυπόφορος».

Εἶναι ἀλήθεια, ἣν δὲν ἐννοοῦν πολλοὶ οὔτε σήμερον: Διὰ νὰ εἶσαι Φυσιοκράτης ἢ διὰ νὰ εἶσαι ὁπαδὸς τοῦ Ἑρρίκου Τζῶριτζ, δὲν φθάνει νὰ ἐφαρμόσῃς οἷονδῆποτε ἔγγειον φόρον. Ἐὰν οὗτος συμπεριλαμβάνει τὰ κτίρια ἢ ἂν σταματᾷ ἔξω ἀπὸ τὰς πόλεις, δηλαδὴ ἐκεῖ, ὅπου ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἔγγειου φόρου ἡδύνατο νὰ φέρῃ τὴν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν, εἶναι μὲν ἔγγειος φόρος, ἀλλὰ οὔτε φυσιοκρατικὸς οὔτε «γεωργικὸς» φόρος εἶναι.

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωσήφ Β', ὁ μέγας δούξ Λεοπόλδος τῆς Τοσκάνης εἶχε μεγαλυτέραν ἐπιτυχίαν. Εἰς τὴν εἰκοσιπενταετῇ ἡγεμονίᾳ του ἐν Φλωρεντίᾳ, (1765 1790), ἠλάττωσε τὸ δημόσιον χρέος ἀπὸ 88 ἑκατομμύρια λίρας εἰς 21, παρεχώρει 2 ἑκατομμύρια λιρῶν φόρους ἐτησίως καὶ εἶχε πλεόνασμα ἡμίσεως ἑκατομμυρίου ἐτησίως! Ἀλλὰ πῶς τὸ κατώρθωσε; Μετέβαλε ὅλα τὰ πολλαπλάσια χρέη τοῦ Κράτους του εἰς ἓν μόνον δημόσιον χρέος καὶ ὅλους τοὺς φόρους εἰς ἓνα ἔγγειον φόρον, τὸν «Φόρον τῆς ἀπολυτρώσεως» (tassa di redenzione). Καὶ ὅταν ἐγίνε «Γερμανὸς αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων» μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσήφ Β', μετέβαλε τὸν 8% ἔγγειον φόρον τῶν Συνόρων εἰς ἔγγειον φόρον ἐπὶ τῆς **ποιότητος** καὶ **ικανότητος** τοῦ ἐδάφους (Güte d Ertragsfähigkeit).

Ὁ Τύπος τοῦ φόρου παρελήφθη σχεδὸν ἄνευ τροποποιήσεως εἰς τὸν θεμέλιον Νόμον τῶν Συνόρων τοῦ 1807 (Grenzgrundgesetz), ὁ ὁποῖος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτότυπος νόμος, ἐν ᾧ κατετέθη ἡ πεῖρα πολλῶν αἰώνων. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ νόμου εἶχεν ἀνατεθῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Β' εἰς τὸν ἀδελφόν του Κάρολον, τὸν ἀντίπαλον στρατηγὸν τοῦ Ναπολέοντος. Ἐπεσκέπτετο προσώπικῶς τὰ Σύνορα, συνήθιζεν στατιστικὰς καὶ λεπτομερείας ἀπὸ νέα καὶ παλαιὰ ἔγγραφα, ἀπετείνετο εἰς τοὺς

ὀρθοδόξους καὶ καθολικοὺς ἐπισκόπους διὰ νὰ τὸν βοηθοῦν καὶ προσεκάλει ἕκαστον νὰ τοῦ γράφῃ τὰ ἐλαττώματα ὅσα παρετήρησε καὶ τὰς σχετικὰς γνώμας του.

Οὕτως ἐγίνε ὁ «θεμέλιος νόμος τῶν Συνόρων» τῆς 7^{ης} Αὐγούστου 1807, ὁ ὁποῖος καταλήγει εἰς τὰς λέξεις: «Ἐκαστος κτηματίας τῶν Συνόρων, ὅστις δὲν ἀπολαύει ἐλευθερώσεως, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνῃ εἰς τὸ Ταμεῖον τῶν Συνόρων ποσὸν ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἱκανότητα χρήσεως καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ὑποχρεώσεις τῶν κατόχων.»

Ἡ «ἱκανότης χρήσεως» ἐκανονίσθη ἀφ' ἑνὸς κατὰ τρεῖς κατηγορίας διὰ τοὺς ἀγρούς, μίαν διὰ τὰ ὀπωροφόρα ἐδάφη καὶ μίαν διὰ τὰς ἀμπέλους· ἀφ' ἑτέρου κατὰ πέντε τοποθεσίας (Contreés): φόρος εἰς ἑκατοστὰ τοῦ φλορινίου διὰ κάθε 5,8 στρέμματα.

Τοποθεσίαι	Ἀ γ ρ ο ῖ			Ὀπωροφόρα ἐδάφη	Ἀμπελοι
	Γ'	Β'	Α' τάξ.		
Λίκα, Ὀτοτσας,					
Ὀγουλιν, Σλούιν	—12	—16	—20	—30	φλ.1.—
Πετρίνια	—16	—22	—27	—35	φλ.1.30
Γραδίσκα	—16	—24	—28	—35	φλ.1.30
Ἅγιος Γεώργιος					
Πετρεβαρδία, Τίτελ	—20	—26	—30	—35	φλ.1.30
Μπανὰτ	—20	—26	—32	—40	φλ.3.—

Ἐννοεῖται, ὅτι τὴν μεγαλοφυΐαν, νὰ λάβῃ ὡς μέτρον τὴν ἀξίαν τοῦ ἐδάφους, δὲν τὴν εἶχε ἡ φορολογία αὐτή. Διὰ ταύτην ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ ὁ Ἑρρῖκος Τζῶρτζ μίαν γενεὰν ἀργότερα. Ἀλλὰ ἡ βᾶσις τῆς ἦτο ὀρθή. Πρὸς ἀπλοποίησιν τῶν λογαριασμῶν ἕκαστος στρατεύσιμος Συνορίτης ἐλάμβανεν ἐτησίαν ἀποζημίωσιν 12 φλορινίων, ἥτις τοῦ ἀφαιρεῖτο ἀπὸ τὸν φόρον ὡς ἀντίτιμον τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ

ἐπληρώνετο εἰς μετρητά, ἐὰν ὁ φόρος ἦτο μικρότερος. Ἐκ τῶν 35 ἑκατομμυρίων στρεμμάτων, ἅτινα περιελάμβαναν τότε τὰ Σύνορα — τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐπεκταθῇ μέχρις τῆς Βουκουβίνης — 10 ἑκατομμ. ἦσαν ἀγροὶ καὶ ἀμπελοι, ἄλλα τόσα λειμῶνες καὶ βοσκαί, ἄλλα τόσα δάση καὶ τὸ ὑπόλοιπον μὴ καλλιεργήσιμα. Τὰ πρῶτα γεωπονικῶς ἐκμεταλλευόμενα ἀπέδιδον καθαρὸν ἐσόδημα 15 ἑκατομμυρίων φλορινίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπληρώνετο φόρος ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἥτοι περίπου 6 % . Ἐκτὸς τούτου τοῦ φόρου δὲν εἰσεπράττοντο παρὰ ἐλάχιστα ποσὰ ἀπὸ τοὺς μυλωθροὺς καὶ τοὺς ἐμπόρους. Εἰς ἐκ τούτων τῶν ἐμπορικῶν φόρων ὀνομάζετο «φόρος τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀθιγγάνων», διότι Ἕλληνες καὶ Ἀθιγγανοὶ ἦσαν οἱ πλανόδιοι ἐμποροὶ.

Φόρος	Μέση ἐτησία ἀπόδ. εἰς φλωρ.	Ἀναλογικὴ πρὸς τὸ σύνολ. εἰς %	Φυσιοκρατ. φόροι	Μὴ φυσιοκρατ.
Ἑγγειος	1.000.000.—	91	95 %	
Υδάτων	15.000.—	2		
Ἀστικῶν κτιρίων	30.000.—	4		5 %
Ἐπιτηδ. ἐμπόρων, ξενοδόχων κλπ.	15.000 - μέχρι 40.000.—	2—4		
Σύνολον	1.075.000.—	100. %	95 %	5 %

Ὅπως ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἄνω πίνακος, 95 % ὅλων τῶν εἰσπραξέων ἦσαν ἐκ φόρων ἐπὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων τοῦ ἔδαφους, ἥτοι 91 ἐπὶ τῆς ἱκανότητος πρὸς χρῆσιν, 2 ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸ ἥμισυ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἀστικῶν κτιρίων ἐπεβάρυνε τὸ ἔδαφος καὶ τὸ ἄλλο τὴν τοποθετημένην ἐργασίαν καὶ τὰ τοποθετημένα κεφάλαια.

Καὶ τώρα, ἂν συγκρίνωμεν τοὺς προϋπολογισμοὺς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος (ἴδε Ἡμερολόγιον τῆς Μεγ. Ἑλλ. 1925

σελ. 157) καὶ τῆς Αὐστρίας, θὰ ἴδωμεν τὸ ἄλλο ἄκρον 1 % περίπου φντισοκρατικούς φόρους καὶ 99 % ἐπὶ τῆς ἐργασίας, τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν κεφαλαίων!

Φόρος ἐπὶ	Ἑλλάς 1924 / 25				Αὐστρία 1925			
	Ἑκατομ. Δρχμ.	%	Μήφυσιοκρατ. φόρος	Φυσιοκρατ. φόρος	Ἑκατομ. Σελίνια	%	Μήφυσιοκρατ. φόρος	Φυσιοκρατ. φόρος
τῆς ἐργασίας	43	15			190	17		
τοῦ κεφαλαίου	48	16			27	2,4		
τῆς καταναλώσ.	17	6			19	1,6		
τῶν ἀνθρωπίνων ἐλαττωμάτων	62	21	99,6		198	17,5	98,9	
Τελωνεῖα καὶ ὅμοια	115	38			354	31,4		
Τέλη	8	3			55	5,0		
Ἑπαρχ. φόροι μὴ ἐδαφικοὶ	—	—			271	24,0		
τοῦ Ἑδάφους ¹	1,2	0,4		0,4	13	1,1		1,1
Σύνολον	295,2	100	99,6	0,4	1127.—	100	98,9	1,1

Τί δυνάμεθα λοιπὸν νὰ διδαχθῶμεν ἀπὸ τὸν Ὅργανισμόν τῶν Συνόρων, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ μεγαλύτεροι ἀνακτες τῆς Αὐστρο - Γερμανίας ἐδοκιμάσθησαν, τὸν ὁποῖον ἐπροσπάθουν νὰ μιμηθῶν καὶ ἐθαύμαζαν οἱ μεγαλύτεροι σύγχρονοι ὁ Πέτρος Μέγας, ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνη, ὁ Μέγας Ναπολέον καὶ τόσοι ἄλλοι; Τόσῳ μᾶλλον διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀπο-

¹ Ἡ Αὐστριακὴ Ὅμοσπονδία δὲν εἰσπράττει ἐδαφικὸν (ἔγγειον) φόρον, ἀλλὰ μόνον αἱ ἐπαρχίαι δι' ἰδικὸν τῶν λογαριασμῶν.

ροῦμεν, ὅτι τῷ 1870 καὶ οἱ μεγάλυτεροι θαυμασταὶ τῶν Συνόρων ἦσαν σύμφωνοι ὅτι πρέπει νὰ καταργηθοῦν καὶ οὔτε μιὰ πρότασις ἐγίνε, διὰ νὰ διατηρηθῇ ὑπὸ οἰανδήποτε ἄλλην μορφήν εἰς θεσμός, ὅστις ἐπὶ ἑπτὰ αἰώνας εἶχε δοκιμασθῇ. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, καθ' ὃν οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες εἶχαν ἀντλήσῃ ἀπὸ τὰ Θέματα τὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ἔφεραν τὰ «ῥωμαϊκὰ» ὅπλα εἰς τὴν Σικελίαν, Ρωσίαν καὶ Ἀρμενίαν, οἱ δυνάσται τῆς Αὐστρίας μέχρι τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ κράτους εἶχαν τὸ δυνατότερον στήριγμα εἰς τοὺς Συνορίτας· ἀκόμη μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν Συνόρων ὑπελογίζετο, ὅτι τὸ ἐν τρίτον τῶν ἐν ἐνεργείᾳ νῦν ἀξιωματικῶν του αὐστριακοῦ στρατοῦ κατήγοντο ἀπὸ οἰκογενείας Συνοριτῶν.

Ἐρωτῶ πάλιν: τί δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν, ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν Αὐστριακῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων καὶ ἀπαντῶ. Δύο πράγματα:

“Ὅπως κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα ἡ παράδοσις τῶν Θεμάτων ἔφυγε ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν Κράτος πρὸς τὸ Αὐστριακόν, οὕτω βλέπομεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ πέραν τοὺς αὐτοκράτορας Λεοπόλδον Β' καὶ Φραγκίσκον, καὶ τοὺς διαδόχους των νὰ παραιτοῦνται τῶν παραδόσεων τοῦ Λεοπόλδου Α' καὶ τοῦ Ἰωσήφ Β'. Ὁ μὲν Λεοπόλδος Α', (1658 - 1705), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπολιορκήθη ἡ Βιέννη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1683, καὶ οἱ διάδοχοί του ἡσπάσθησαν τὴν πολιτικὴν τοῦ Πρίγκηπος Εὐγενίου τῆς Σαβοΐας, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, καὶ νὰ ἰδρύσῃ γαλλοῖταλογερμανικὸν κράτος ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν Βρυξελλῶν μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως¹, ὁ δὲ Ἰωσήφ Β' (1765 - 1790) εἶχε διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης τῆς Ρωσίας τὴν Παλλιγγενεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, πρᾶγμα, ὅπερ ἐνανάγησε διὰ τῆς ἀντιδράσεως τῶν συμμάχων Γαλλίας καὶ Πρωσσίας. — Πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροί!

¹ Τὴν ὑπογραφὴν του ἔθετε εἰς τρεῖς γλώσσας «Eugenio von Savoy».

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέθανεν ἀπὸ στενοχωρίαν, ὅταν εἶδε τὴν κωλυσιεργίαν ταύτην, καὶ ὁ διάδοχός του, ὁ ἄνω ἀναφερόμενος μέγας δούξ τῆς Τοσκάνης Λεοπόλδος Β', ἠναγκάσθη τῇ πιέσει τῆς Πρωσσίας νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Τούρκους τὸ Βελιγράδιον. Ὁ δὲ υἱός του Φραγκῖσκος Β' ἀπέδειξε τὴν φιλοτουρκικὴν πολιτικὴν του διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ Ρήγα Φεραίου (1997) καὶ τῆς φυλακίσεως τοῦ Ὑψηλάντη (1821) ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀρνήσεως νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἡγεμόνα Καραγεώργη, καίτοι οὗτος ἐπρόσφερε τὴν 25 Μαΐου 1804 εἰς τὴν Αὐστρίαν τὰ τρία φρούρια Σάπατς, Βελιγράδιον καὶ Σεμέσδρια καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐλευθέρων θεωρουμένων σερβικῶν ἐδάφων ὑπὸ αὐστριακὴν διοίκησιν.

Τίς ἄλλος ἐκληρονόμησε τὴν παράδοσιν τῆς ἐκτοπίσεως τῶν Τούρκων παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος; Καὶ οὕτω βλέπομεν σήμερον αὐθορμήτως καὶ φυσικῶς τῷ τρόπῳ τοὺς ἰδίους Ποντίους πρόσφυγας, τοὺς ἐπιγόνους τῆς Τραπεζουντίου Αὐτοκρατορίας, νὰ ἀναλαμβάνουν τὴν φρουρῆσιν τῶν Συνόρων. Ἐκεῖ θὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ διδάγματος τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων, τοῦ συνδυασμοῦ ἐδαφικῆς κατοχῆς καὶ ἐδαφικῆς ἀμύνης. Ἀλλὰ ὅχι τόσον ἐπὶ τῆς ὀριζοντίου ἐπιφανείας πρέπει νὰ γίνῃ ἡ χάραξις καὶ ὑπεράσπισις τῶν συνόρων. Δὲν πρόκειται δηλαδὴ τόσον περὶ συνόρων μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν Μπολσεβίκων ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν δυτικῶν Καπιταλιστῶν, ἀλλὰ μᾶλλον καθέτως μεταξὺ τῶν διαφόρων στρωμάτων τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν τάξεων, πρὸ πάντων μεταξὺ τῶν δύο ἐπικρατουσῶν ἀντιλήψεων: Κομμουνισμοῦ καὶ Μαντσεστερισμοῦ (ἐσφαλμένως Καπιταλισμοῦ καλουμένου).

*
* *

Ἄς παρακολουθήσωμεν ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν τὸ παράδειγμα τῶν ἐν λόγῳ «Στρατιωτικῶν συνόρων»: Τί πελωρία διαφορὰ ὑπάρχει εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας — τῆς τε ἐνεργοῦ καὶ τῆς ἀποκρυσταλλωμένης — καὶ τοῦ

φυσικοῦ ἐδάφους! Τὸ ἔδαφος ἀνήκει εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὥς εἰς ἀνώτατον ἰδιοκτήτην, τὰ μεταλλεῖα εἰς τὴν Αὐστριακὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὸ Κράτος, διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων ὁρίζεται φόρος ἀνάλογος πρὸς τὰ φυσικὰ δεδομένα καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν. Καθαρὸς Κομμουνισμός! καὶ ὅμως οἱ Συνορίται θὰ ἠπόρουν πολὺ, ἐὰν τοὺς ἀπεκάλει τις Κομμουνιστάς, καὶ δικαίως, διότι αὐταὶ αἱ ἀντιλήψεις τῆς κοινοκτημοσύνης περιορίζοντο εἰς τὴν ἀκίνητον, ἀκατάλυτον καὶ ἀνεπαύζητον ἐθνικὴν περιουσίαν, ἐνῶ ἡ κινητὴ περιουσία θεωρεῖται ὡς καθαρῶς ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις. Αὐτὸ τὸ τονίζουν σαφέστατα καὶ οἱ δύο θεμελιώδεις νόμοι, τοῦ 1807 καὶ τοῦ 1850: Οἱ Συνορίται δικαιούνται νὰ κατέχουν κινητὴν περιουσίαν, ὅχι ὅμως ἰδίαν οἰκονομίαν, οὔτε νὰ ἀγοράζουν κτήματα. Οὕτως ὁρίζει ὁ εἰς νομὸς καὶ ὁ ἄλλος: «Ἐκαστος Συνορίτης δύναται νὰ κατέχῃ ἰδίαν περιουσίαν — ἐκτὸς τῶν κτημάτων.»

Μετάβασιν ἀπὸ τὴν κοινὴν περιουσίαν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων πρὸς τὴν ἰδιωτικὴν ἐπὶ τῶν κινητῶν ἀποτελοῦν τὰ δάση, ἅτινα ἀνήκουν εἰς τὸ σύνολον τῶν Συνοριτῶν, αἱ βοσκαὶ αἵτινες ἀνήκουν εἰς τὸ σύνολον ἐκάστου δήμου, καὶ αἱ οἰκίαι, αἵτινες ἀνήκουν εἰς τὸ σύνολον ἐκάστης Οἰκογενειακῆς Κοινότητος.

Ὁ μόνος περιορισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης «ἐνεργοῦ» ἐργασίας ἦσαν οἱ φόροι ἐπιτηδεύματος τῶν ἐπαγγελματιῶν, τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ξενοδόχων, ἀλλὰ καὶ οἱ φόροι αὐτοὶ δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὕψος ἀστυνομικῆς ἐλεγκτικῆς διατιμῆσεως καὶ ὁ μόνος περιορισμὸς τῆς ἀποκρυσταλλωμένης «ἐργασίας», ἦτοι τοῦ διὰ ἀνθρωπίνης ἐργασίας δημιουργηθέντος κεφαλαίου, ἦσαν οἱ οἰκιακοὶ φόροι τῶν κτιρίων εἰς τὰς ἀστικὰς κοινότητας, οἱ ὅποιοι περιελάμβανον καὶ εἶδος ἐγγείου φόρου. Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἐλάχισται παρεκτροπαὶ τῆς γραφειοκρατίας δὲν ἀπέλαυνον τῆς συμπαθείας τῶν Συνοριτῶν, οἵτινες ἐπροτίμων νὰ τοὺς ἀπειλῇ τὸ ξίφος τοῦ Τούρκου παρὰ ἢ γραφίς τοῦ Schwabe¹.

¹. Γερμανόφωνος ὑπάλληλος, καὶ Γερμανὸς ἐν γένει, τὸ Κράτος,

Κατὰ 95 % λοιπὸν εἶχεν ἐφαρμοσθῇ ἡ ἰδανικὴ φορολογία, δι' ἧς οἱ Φυσιοκράται — οἰκιοιθελῶς καὶ μὴ — ἔρριψαν τὸν θρόνον τοῦ Roi Soleil καὶ τῶν διαδόχων του, καὶ ἂν τὴν συγκρίνωμεν μετὰ τῆς σημερινῆς φορολογίας τῶν δύο κρατῶν: Ἑλλάδος καὶ Αὐστρίας, (καὶ οἰουδήποτε ἄλλου), βλέπομεν πόσον ἀπεμακρύνθημεν. Ἡ τιμωρία τῶν ἐπιμελῶν ἀπὸ 4 % ἔφθασε εἰς 15 %, ἡ ποινὴ τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἀπὸ 4 εἰς 16 % καὶ ἡ καταπολέμησις τῆς εὐπορίας (κατανάλωσις, οἰνόπνευμα, καπνός, τελωνεῖα κτλ) ἔφθασε εἰς 70 % — τὰ τρία τέταρτα τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους. Ὁ δὲ μόνος φόρος, εἰς τὸν ὅποιον — ἡθικῶς ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος — δικαιούται τὸ Κράτος, ἡ Κοινωνία, ἡ Κυβέρνησις: τὸ ποσοστὸν τῆς ὑπὸ τῆς συνεργασίας πάντων τῶν πολιτῶν καὶ πασῶν τῶν ἀρχῶν δημιουργηθείσης ἀξίας τοῦ πατρίου ἐδάφους, περιορίζεται ἀπὸ 95 εἰς ἓν τοῖς ἑκατόν! Καὶ αὐτοῦ ἀκόμη παρελήφθη μόνον τὸ ἐλάττωμα νὰ περιλαμβάνῃ τὰ ἀγροτικὰ κτήματα καὶ ὄχι τὰ ἀστικά! Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ *ἡθικὸν* ζήτημα. Ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ Μακιαβέλη καὶ πέραν ὁ «ἅγιος ἐγωισμός» ἔκαμε μεγάλας προόδους, ἃς ἀναφέρωμεν μόνον τὸ δόγμα «right or wrong, my country» (σωστὰ ἢ στραβὰ γιὰ τὴν πατρίδα πρόκειται). Ἀλλὰ καὶ *οἰκονομικῶς* ἐξεταζόμενον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κακόν, πὺν ὑπάρχει, ὅταν καταπολεμῇται ἡ εὐημερία, ἡ αὕξησις τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ἐπιμελείας, τῆς ἰδιοφυΐας καὶ τῆς ἐπιχειρηματικότητος, διότι μᾶς φέρει ἀναποφεύκτως εἰς τὸν ἐξῆς φαῦλον κύκλον: Φόροι ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου προκαλοῦν αὕξησιν τοῦ τιμαρίθμου· αὕξησις τῶν τιμῶν προκαλεῖ αἰτήσεις αὐξήσεως τῶν μισθῶν, ἄρα καὶ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους, καὶ ἡ αὕξησις τῶν κρατικῶν ἐσόδων καθιστᾷ ἀναπόφευκτον τὴν αὕξησιν τῶν παλαιῶν καὶ τὴν ἐπιβολὴν νέων φόρων, ἄρα νέον κύμα ἀκριβείας, νέαι ἀπαιτήσεις ὑπαλλήλων καὶ νέοι φόροι, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς πρὸς τὴν ἄβυσσον. Naί, πρὸς τὴν ἄβυσσον

ἡ Κοινωνία, ἡ Κυβέρνησις τὸ ποσοστὸν τῆς ὑπὸ τῆς συνεργασίας πάντων τῶν πολιτῶν καὶ πασῶν τῶν ἀρχῶν δημιουργηθείσης.

ἀναποφεύκτως, ὅσον δὲν ἀλλάζομεν σύστημα οἰκονομολογικόν. Ὡσὰν νὰ ὑπῆρχον μόνον δύο συστήματα: Τὸ μαρξιστικόν καὶ τὸ μαντσεστερικόν! Ἡ μόνη ὀρθοκρισία ὡς οἰκονομικοῦ συστήματος εἶνε ἡ νομικὴ τάξις ἐν σχέσει πρὸς τὰς προϋποθέσεις τῆς παραγωγῆς: Ἐδαφος καὶ Ἔργασία. Τὸ Κεφάλαιον δὲν εἶνε προϋπόθεσις, ἀλλ' ἀποτέλεσμα παραγωγῆς, ὅπερ δύναται πάντοτε καὶ ἀφθόνηως νὰ παράγεται ἐν ὅσῳ ὑπάρχουν **Ἐδαφος** καὶ **Ἔργασία**. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀτομικὴν Ἔργασίαν οἱ Μαντσεστερικοὶ—οἱ ἐσφαλμένως Καπιταλισταὶ «ὀνομαζόμενοι—φέρονται ὡς Κομμουνισταὶ φορολογοῦντες τὴν ἱκανότητα παροχῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἐδαφος ὡς ἀτομικισταὶ (individualistes) ἀναγνωρίζοντες τὴν ἀνυπεύθυνον ἰδιοκτησίαν.

Οἱ Μαρξισταὶ ὅλων τῶν ἀποχρώσεων (Σοσιαλισταὶ, Κομμουνισταὶ) ἀπαιτοῦν ἐν τῇ θεωρίᾳ τὸ **δικαίωμα ἐπὶ τὴν πλήρη πρόσδοτον τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας**, ἀλλὰ τὸ ἀρνοῦνται ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ, οὕτως ὥστε μεταχειρίζονται κοινοκτημονικῶς ἀμφοτέρω: τὸ Ἐδαφος καὶ τὴν Ἔργασίαν.

Ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν δύο θεωριῶν, τῆς μιᾶς, ἥτις μεταχειρίζεται κοινοκτημονικῶς τὴν Ἔργασίαν καὶ ἀτομικῶς τὸ Ἐδαφος, καὶ τῆς ἄλλης, ἥτις μεταχειρίζεται ἀμφοτέρω κοινοκτημονικῶς, ὑπάρχουν καὶ δύο ἄλλαι ἀκόμη: ἡ Ἀναρχικὴ, ἥτις μεταχειρίζεται ἀτομικῶς ἀμφοτέρω καὶ ἥτις εὐτυχῶς δὲν ἐπαιξε ποτὲ μέγαν ρόλον, καὶ ὁ «Γεωργισμός», ὁ ὁποῖος θέλει τὴν κατάσχεσιν τῆς Ἐγγείου Προσόδου τοῦ ἐδάφους διὰ τὸ Κοινὸν καὶ τὴν ἄφρσιν πλήρους τῆς προσόδου τῆς Ἔργασίας εἰς τὸ Ἄτομον. Ἐδῶ πρέπει νὰ χαραχθοῦν τὰ Σύνορα ἐναντίον τοῦ Μπολσεβικισμοῦ καὶ τοῦ λεγομένου Καπιταλισμοῦ. Ἐν ὅσῳ θεωροῦμεν τὸν Εὐρωπαϊκὸν Πολιτισμὸν ὡς πρᾶγμα ἄξιον προφυλάξεως δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν μόνον ἓνα σκοπὸν, νὰ συνεχίζωμεν τὴν ἐξέλιξιν του καὶ νὰ τὸν κάμνωμεν προσιτὸν εἰς ὅλους.

*
* *

Πρὸς τοῦτο πρέπει πρῶτον νὰ ἀπομακρύνωμεν πάντα τὰ

κωλύματα τῆς καλλιεργείας, νὰ εὐρύνωμεν τὰ «σύνορα τῆς καλλιεργείας» ὡς λέγουν οἱ οἰκονομολόγοι ἢ μὲ ἄλλας λέξεις πρέπει νὰ ἀναβιβάζωμεν τὴν *ἐγγειον πρόσσodon* — καὶ τὴν εἰς κεφάλαιον μετατρεπομένην *ἀξίαν* τοῦ ἐδάφους — καὶ συγχρόνως νὰ καταβιβάζωμεν τὴν *τιμὴν* τοῦ ἐδάφους τόσον ὥστε ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐδαφος νὰ γίνῃ προσιτὴ εἰς ὅσους θέλουν νὰ τὸ καλλιεργοῦν.

Ἡ διάκρισις μεταξύ *ἀξίας* καὶ *τιμῆς* εἶναι σπουδαιοτάτη: ἡ *ἀξία* εἶναι τὸ ἄθροισμα τῆς *τιμῆς* καὶ τοῦ εἰς κεφάλαιον μετατρεπομένου ἰσοτίμου πάντων τῶν ἐπιβαρυνόντων — ἀμέσως καὶ ἐμμέσως — τὸ ἐδαφος. Ἡ ἀξία κτήματος ἢ οἰκοπέδου ὁρίζεται ἀπὸ τὸ μέγεθος, τὴν ποιότητα καὶ τὴν θέσιν. Εἰς τὰ ἀγροτικὰ κτήματα ὑπερβάλλει ἡ ἐπιρροὴ τῆς ποιότητος ἥτοι τῆς καταλληλότητος διὰ καλλιέργειαν, εἰς τὰ ἀστικά οἰκόπεδα ἡ θέσις ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, τὰ διάφορα κέντρα, τὰ μέσα συγκοινωνίας καὶ οὕτω καθέξης. Ἡ τιμὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ζήτησιν καὶ προσφοράν, ἀπὸ τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα, ἀπὸ τὰ πραγματικὰ ἔσοδα τὰ ἀπομένοντα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἰδιοκτῆτου μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὅλων τῶν ἐξόδων καὶ φόρων καὶ μετὰ τὸν ὑπολογισμόν ὅλων τῶν κόπων· οὕτω σχηματίζεται ἀγορὰ κανονίζουσα τὴν τιμὴν ἐκάστου κτήματος ἢ οἰκοπέδου ὠρισμένου μεγέθους, ποιότητος καὶ θέσεως ὑπὸ τὰς δεδομένας φορολογικὰς καὶ νομοθετικὰς συνθήκας.

Τὸν τρόπον τοῦ πῶς νὰ *ἀναβιβάσωμεν* τὴν *ἀξίαν* τοῦ ἐδάφους καὶ νὰ *καταβιβάζωμεν* τὴν *τιμὴν* του, μᾶς τὸν δίδει ἄλλως ὁ Ἑρρῖκος Τζῶρετζ διὰ τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους γράφων! «Ὁ ἐγγείος φόρος ἐπὶ τῆς ἀξίας διευκολύνει τρία πράγματα:

1.) Μεγάλας οἰκονομίας διὰ τὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν κοινωνίαν.

2.) Αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς.

3.) Δικαίαν ἐξίσωσιν εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἐμπορευμάτων.

Ναί, ὅστις δὲν ἐσκέφθη ποτὲ τὸ ζήτημα θὰ τὸ εὕρισκῃ παράλογον, ὅτι ἀπλῇ ἀλλαγῇ τῆς φορολογικῆς μεθόδου

δύναται νὰ φέρῃ ριζικὴν θεραπείαν τῆς πενίας, τῶν πενιχρῶν μισθῶν καὶ πάντων τῶν ἐνοχλημάτων, δι' ὧν καταμασιῖζεται ἡ σημερινὴ κοινωνία. Ἀλλὰ προσεκτικὴ σκέψις θὰ τὸ διασαφηνίσῃ, διότι ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν φόρων ἀπὸ τῆς παραγωγῆς καὶ ἀπὸ τῶν συσσωρευμένων κεφαλαίων καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῶν εἰς τὸ στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ὕλην, θὰ ἀπεσώβει πάντα τὰ ἐμπόδια, ἅτινα περιορίζουν τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Θὰ συνεμορφώνοντο αἱ σπουδαιότεραι κοινωνικαὶ ἱεξιότητες πρὸς τὸν ὑψιστον νόμον τῆς Δικαιοσύνης, διότι εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἶναι γενικόν, ἐνῶ τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐργασίας εἶναι ἀτομικόν καὶ ἀποκλειστικόν».

Δυστυχῶς ἡ ἀντίληψις αὕτη δὲν εἶναι καθόλου γενικὴ, ὅπως ἐνόμιζεν ὁ Ἑρρίκος Τζῶρτζ πρὸ 40 ἡδὴ ἐτῶν. Καὶ ὅμως τὸ ἄνω μέτρον εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸν φαῦλον κύκλον τῆς ἀκριβείας τοῦ βίου. Μόνον ἐὰν ἡ ἀνάγκη νέων ἐσόδων ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ Κράτους διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως ἐσφαλμένης φορολογίας ὑπὸ τοιοῦτου ἑγγείου φόρου ἐπὶ τῆς ἐδαφικῆς ἀξίας, θὰ ἀνεστρέφετο ἡ *κατεύθυνσις* τῆς ἐξελέξεως τοῦ τιμαρίθμου. Διότι διὰ τῆς μεγαλυτέρας παραγωγῆς προϊόντων — μεγαλυτέρας προσφορᾶς — θὰ ἡλαττοῦντο αἱ τιμαὶ τῶν ἐμπορευμάτων, καὶ διὰ τῆς μεγαλυτέρας προσφορᾶς εὐθηνότερου ἐδάφους θὰ ἡϋξάνετο ἡ εὐκαιρία ἐργασίας, οὕτως ὥστε θὰ ἡϋξάνετο καὶ ἡ ἱκανότης ἀγορᾶς — ἄρα ἡ ζήτησις. Ἀποσοβηθείσης τῆς αὐξήσεως μισθῶν, ἀλλὰ αὐξηθείσης τῆς ζητήσεως καὶ ἐλαττωθείσων τῶν τιμῶν, ἡ ἰσορροπία τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ θὰ ἐπέτρεπε εἰς τὸ Κράτος νὰ ἐλατώσει τοὺς φόρους ἢ ν' αὐξήσῃ τὰς δαπάνας. Ὅσα λέγω ἰσχύουν διὰ πάντα τὰ κόμματα: Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ ἴδιον ὅταν ἀκριβαίνουν αἱ τιμαὶ διὰ τοὺς φόρους ἐπὶ τοῦ κύκλου τῶν ἐργασιῶν, διὰ τοὺς φόρους ἐπιτηδεύματος, ἢ διὰ τοὺς τελωνιακοὺς δασμούς. Εἶναι ὁμοίως βλαβερόν, ἂν αὐξάνωμεν τὴν τιμὴν τοῦ ἀρτοῦ τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων διὰ τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου, ἢ ἂν αὐξά-

νωμεν τὰς τιμὰς τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ λιπασμάτων διὰ φορολογήσεως τῆς βιομηχανίας. Ὅτι καὶ ἂν κάμωμεν, ἕκαστος φόρος, ὃ ὁποῖος μεγαλύνει ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, εἶναι ἐχθρικός πρὸς τὸν πληθυσμόν, παροτρύνει πρὸς τὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων.

Δὲν φαντάζομαι, ὅτι εἰς τὰ Στρατιωτικὰ Σύνορα ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχουν ἄεργοι, ἄστεγοι, ἄγαμοι. Ἄστεγοι ἐκεῖ ὅπου ἕκαστος ἠδύνατο νὰ προμηθευθῇ ἐλεύθερα τὰ ξύλα διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὴν θέρμανσιν! Ἄεργοι ἐκεῖ, ὅπου ἕκαστος ὑγιὲς εὗρισκε ἐργασίαν ὅσῃν ἤθελε διὰ τὰ δύο τοῦ χέρια! Ἄγαμοι ἐκεῖ, ὅπου ἕκαστη οἰκογένεια ἐπεζήτει πολλοὺς βοηθοὺς ἀντὶ νὰ φοβῇται τὰ πολλὰ στόματα!

Βιέννη, Αὐγουστος 1925.

ΠΑΥΛΟΣ Β. ΓΙΑΝΝΗΛΙΑΣ

